

סוגי נוצות בקנרים

מאת: Arlene Rosenthal, Copyright © Oct 2004
תורגם ברשות: תומר ג. © tomere@ifinch.org, מאמרים נוספים באתר www.ifinch.org

בעוד שנוצות "קשות" (בדרך כלל מלנין אינטנסיבי) ארוכות יותר וצרות יותר לקראת הקצה, ומסתיימות בנקודה מעוגלת, ובסיסן ארוך יותר אך פחות פלומתי.

2. לא-אינטנסיבי – Non-Intensive (מושלג/Frosted או נוצה רכה/Soft Feather)

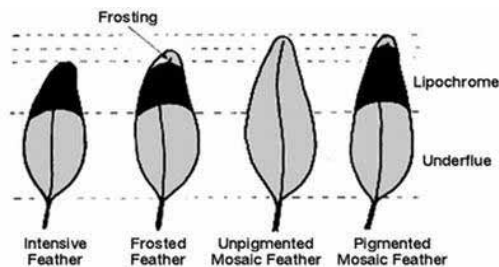
בקנרי צורה ושירה סוג נוצה זה נקרא בדרך כלל "באף" ("buff"). זה סוג הנוצה הטבעי בקנרי הבר, ובאופן כללי הוא ארוך, רחב, רך, מעוגל ועבה יותר מהנוצות האינטנסיביות, עם בסיס נפוח יותר.

בקנרי הצבע, כמו בקנרי הצורה והשיר, הנוצה הלא-אינטנסיבית או המושלגת היא ההפך מהאינטנסיבי: הליפוכרום לא מגיע עד קצה הנוצה, ומשאיר במקומו מרווח ללא צבע המחליש את עוצמת הצבע הכללית ונותן מראה כללי מושלג או דהוי.

מראה מושלג זה צריך להיות ברור ומוגדר היטב, לא גס מדי, כבד מדי או עדין מדי. אסור שרמת ה"שלג" תשטש את צבע הבסיס או תשבש, מעבר לשיבוש עדין, את דפוס הסימנים. הוא צריך לכסות רק שטח קטן בקצה של כל נוצה ולהתחלק בצורה שווה בכל הניצוי מבלי נטייה להתרכז באזורים מסוימים, כפי שקורה לעיתים קרובות בעורף, בגב ובכתפיים של ציפורים רבות.

מנגד, אסור שיהיה אזור ללא "שלג", בעיה נפוצה למדי בנוצות של החזה והחלק התחתון.

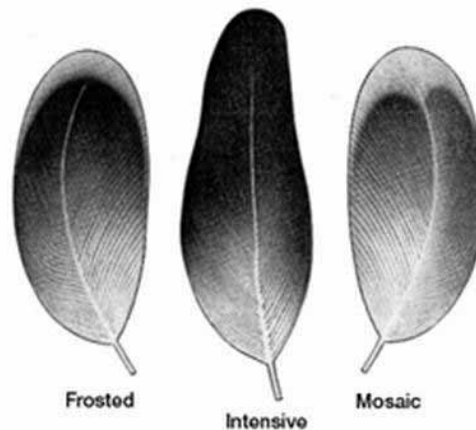
יתכן שציפור תהיה בעלת צבע אינטנסיבי, אך עדיין בעלת נוצות בעלות גודל וצורה של נוצות מושלגות, עם חריג אחד: הצבע נמשך עד קצה הרשת בנוצה, כך שאין שלג שניתן לראותו. סוג זה של ניצוי ידוע כ-"מושלג בדוק" (CHECKED FROST), כלומר השלג "נבדק", אך לא ניתן לראותו.

3. דימורפי (DIMORPHIC) או שיש (MOSAIC)

דימורפיזם (דו-צורתיות) הוא תכונה נפוצה במינים רבים של ציפורים וחיות אחרות, ואפילו בני אדם. כל מה שמונח זה אומר הוא שקיימים הבדלים בגודל, צבע, דפוס הצבעים או הקישוטים בין זכרים

למרות קיומם של סוגי ביניים רבים, ניתן לחלק את מרבית נוצות הקנרים לשלוש קטגוריות עיקריות:

1. אינטנסיבי – Intensive (לא מושלג/ Hard Non-Frosted או נוצה קשה/ Feather)

בקנרי צורה ושירה סוג נוצה זה נקרא בדרך כלל "צהוב". הניצוי של ציפור בעלת ניצוי אינטנסיבי צריך להיות חופשי מכל רמז לשלג (צבע לבן, תרגום חופשי ל-frost¹) במידת האפשר. בקנרי צבע, צבע הליפוכרום (lipochrome) צריך להמשך ממש עד קצה הנוצה בכל נוצה ונוצה, ולתת אפקט של גוון צבע חזק.

הצבע החזק גורם לציפורים בעלות ניצוי אינטנסיבי להראות כאילו הנוצות שלהן צמודות יותר, ולכן לגוף להראות קטן יותר מזה של ציפורים מושלגות. כל נוכחות של אזורי פיגמנטציה (קשקשים, נקודות או שלג) מורידה את הניקוד עבור ציפור בזמן השיפוט.

מכיוון שנקבות חשופות לבעיות אלה יותר מזכרים, עם מעט שלג בעורף ו/או בנוצות השכמות, בדרך כלל שופטים את הנקבות בנפרד מהזכרים.

האם הנוצה היא באמת "קשה" או "רכה" תלוי במספר גורמים, הכוללים את סוגי המלנין אותם היא מכילה. נוצה מסוג חום אינטנסיבי (קינגמן), לדוגמה, תהיה לעולם רכה ועדינה יותר במרקם מנוצה שחורה אינטנסיבית. ישנם גם הבדלים ניכרים בין הנוצות בחלקים שונים של הגוף; ראש, גרון, חזה, גב, בסיס הזנב ועוד.

באופן כללי, ניתן לומר כי נוצות "רכות" (בדרך כלל מלנין מושלג) מעוגלות יותר בצורה, רחבות יחסית ומעוגלות לגמרי בקצה, ופלומתיות יותר בבסיסן,

¹ נאלצתי לתקן frosted למושלג, מכיוון ששימוש בתרגום הנכון של כפור היה קשה להטיות השונות המשמשות בהמשך.

אינו נחשב בדרך לתחרותי מכיוון שנקודות הצבע בקושי ניתנות להבחנה.

בשיש "מושלג בדוק" אזור הביב נשאר לבן בזמן שצבע הליפוכרום מתפשט סביב ומכסה את רוב שאר נוצות הגוף (למעט החלק שצמוד לגוף), אשר להן קצה מושלג צר המעמיק לכיוון מרכז הנוצה, וכתוצאה מתקבלות ציפורים בעלות צבע עיקרי אדום או צהוב ומכוסות סביב בדפוס עדין של "M"ים או "W"ים. באופן כללי הקצה המושלג הוא בהיר ועדין יותר בנקודות הצבע, כאשר לעיתים קרובות זה הדבר היחיד אשר יכול להפריד בינם.

השיש הקלאסיים או הוותיקים (CLASSIC או OLD-TYPE MOSAICS) היו אחת ההתפתחויות הטבעיות של ניסוי השילוב עם רד-סיסקין. הן הופיעו במקור ב-1929/1930 בצורה של ציפור אקראית בעלת צבע מושלג חזק וצבע לבן חיוור מאוד, תמיד נקבה, בעלת מספר אזורים בצבע כתמתם – בעיקר בבסיסי הכנפיים ובסיס הזנב (rump), לפעמי סביב העיניים והבזק על החזה העליון – בדפוס שניתן לתיאור בצורה הטובה ביותר כשילוב בין נקבת רד-סיסקין ונקבת קנרי בר. חלק מצבע זה התמשך כמעט תמיד למטה לתוך הכנפיים, סביב הפנים והראש, ולעיתים במורד הבטן.

המגדל ברוננו מטרן (Mr. Bruno Matern) אשר סקרנותו התעוררה על ידם ביצע מספר ניסויי ריבוי, והוציא בשנת 1933 ציפורים בעלות פיגמנט אדום חזק הרבה יותר, אשר קבלו את השם RASTENBURG REDS ו-CARMINE. לנקבות של מין זה דפוס דימורפי חלקי, בהיותן אדומות בעיקרן, עם אזורים מושלגים מאוד בצוואר, חזה עליון ושכמות, וסביב הביב.

ריבוי סלקטיבי בלתי מתפשר במהלך השנים הוביל לבסוף לנקבות שיש יפות, גם ליפוכרום וגם מלנין. נקבות אלה היו ללא כל רמז לשלג, עם ניצוי קצר מאוד ונוצות משייות ועדינות נפלאות. הן היו בעלות צבע לבן טהור עם נקודות צבע נוגד היטב של צבע אדום אינטנסיבי ובוהק, כולל קווי עין ברורים מאוד.

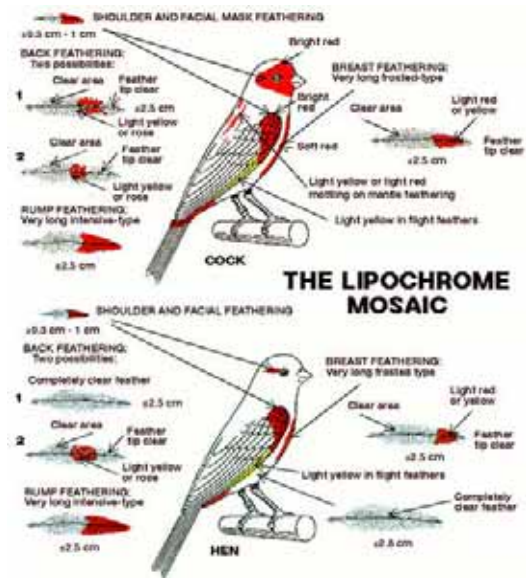
במהלך מספר עשורים ההנחה הרווחת הייתה שהצבע הדימורפי קיים רק בנקבות, אך בשנת 1951 ניסויי ריבוי נוספים של Mr. Edwin H. Kerrison, Jr בארה"ב הפיקו כמה זכרים אדומים שהיו מושלגים בצורה כה חזקה שהיה להם צבע אפרסק. שלג זה נטה להיות כבד במיוחד סביב הצוואר, השכמות והגב, ובנוסף היו להם אזורים לבנים נקיים ברוב חלקיהם התחתונים כולל צידי החזה, צידי הגוף, בטן תחתונה, ביב ובסיס הזנב.

הפיגמנט האדום היה עמוק ביותר על הפנים, בסיסי הכנפיים, חזה ובבסיס הזנב וכיסה שטח רב יותר מאשר בנקבות, ואפילו יצר מסכת פנים אופיינית כמו בחוחיות. כאשר זכרים אלה חוברו לנקבות דימורפיק קלאסיות, הצאצאים התקרבו אפילו יותר לאידיאל שהמגדלים באותו זמן שאפו אליו, למרות שהצבע בדרך כלל נמשך היטב לתוך הכנפיים, ולפי הקריטריונים היום היה בדרך כלל מרוח מדי על הפנים – ובשני המינים היה מפוזר מדי סביב.

ונקבות שמאפשרים להפריד זכרים מנקבות לפי המראה. לעיתים בצורה ברורה מאוד (אריה מלביאה), ולעיתים הבדלים דקים הברורים רק לחיות עצמן.

תכונות הדימורפיזם בצבע בכל מיני הקנריות – אילו אלו אשר מעולם לא ראו אפילו טיפת דם אחת של רד-סיסקין – נוטות לצד המרומז, אך לעיתים קרובות יהיו ברורות למי שיודע מה לחפש. נוצת הדמורפיק או השיש בקנרי הצבע מבליטה את הדגם, והופכת את ההבדל בין המינים לברור הרבה יותר.

למעט החריג של הלבנים (אשר יכולים להיות בעלי סוג הניצוי אך לא הצבע להפגין דימורפיזם), כל צבעי הבסיס הנקיים ומגוון צבעי המלנין וגרסאות השנהב (ivory) שלהם ניתנים לריבוי עם צורה דימורפית זו, בה גורם הקשור למין גורם להבדל בדפוס הניצוי בין זכרים לנקבות.

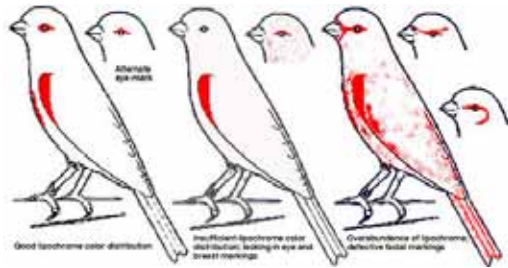

נוצת השיש יכולה להיות מקושרת לצורה קיצונית של נוצה מושלגת – אך היא אפילו רכה, ארוכה, עבה ורחבה יותר ממנה, רשת הנוצה דומה יותר למניפה מנוצה מושלגת רגילה כאשר פיגמנט הליפוכרום המגיע עד לקצה כל נוצה רק במספר אזורים מוגדרים היטב.

בכל שאר הגוף להוציא צידי הגוף (flanks) ואיזור הביב אשר בהם הנוצות לבנות לכל אורכן, צבע הליפוכרום נידחק לאזור עגול או אליפטי במרכז כל נוצה, ואינו יכול להראות עקב הקצוות המושלגים המורחבים מאוד והדרך בה הנוצות מכסות זו את זו, וחושפות רק את האזורים המושלגים.

דגם השיש לכן כולל מספר נקודות ואזורים צבועים חזק כאשר שאר הניצוי נראה לבן ואחיד ככל האפשר. ככלל, השיש הם באמת לבנים רק בצורות הליפוכרום.

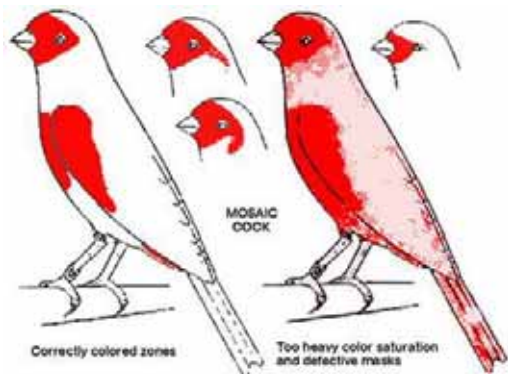
ניצוי שיש אינטנסיבי מציג סוג ניצוי נוסף מסוג "מושלג בדוק" הנקרא לעיתים "שיש מורחב" (EXTENDED MOSAIC), המציג מראה צבע (phenotype) אשר למרות היותו מעניין וייחודי,

בנקבות (ידועות כסוג 1), מריחה קצרה (5 מ"מ פחות או יותר), צרה ומאוזנת בצורה שווה של צבע ליפוכרום אינטנסיבי צריכה להימשך רק כגבה או הבזק (eyeflash) קטן, נקי ומשולש אשר נמשך אחורה, אך לא יותר מדי, מאחרי כל עין, והקצה מוגבל היטב ומצביע לעבר העורף.

בשום מיקרה אסור שהסימן יתמשך למטה אל הלחי, למעלה לרקה, או אחורה לעורף. שני בסיסי הכנף (כתפיים) צריכים להראות כתם צבע אינטנסיבי של נוצות קצרות וסגורות ללא רמז של שלג ומבלי שהצבע ידלוף לתוך הכנפיים.

בסיס הזנב צריך גם הוא להיות צבוע, הצבע לעולם לא יתמשך למעלה אל הגב, למטה תחת הגוף או אחורה לנוצות הזנב. ואם צבע בכלל מופיע על החזה, אסור שיתמשך מעבר לשטח קטן של תוספת קלה בדיוק במרכז.

בזכרים (ידועים כסוג 2), מסכה קטנה, שלמה ומעוגלת "דמוית חוחית" של צבע רווי צריכה לכסות את הפנים עד למצח, להקיף לגמרי את המקור, סנטר, מצח וגבות ולהמשך אחורה בנקודות מסודרות נקיות וסימטריות עד מעט מאחורי העיניים, ללא בעיות של נזילה למטה ללחיים או לגרון, למעלה לחלקו העליון של הראש, או להמשך לחלקו האחורי של הראש.

היא צריכה להיות בעלת צבע אחיד ובנויה היטב עם השכמות. הכתפיים ובסיס הזנב צריכים להיות בעלי צבע עז עם מעט נוצות מושלגות ככל האפשר, הטלאים בכתפיים גדולים מאלה של הנקבה, מבלי לדלוף לתוך נוצות התעופה או מעבר למגני הכנפיים.

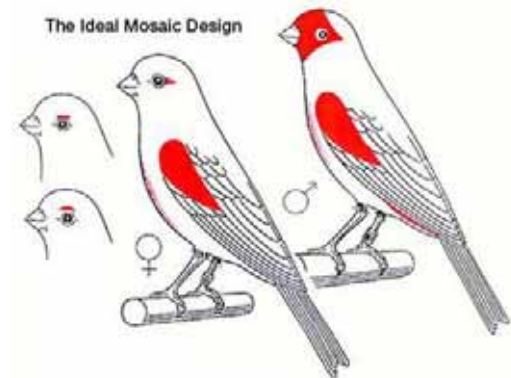
טלאי הצבע במרכז החזה צריכים להיות גדולים ועשירים בצבע יותר משל הנקבה, בניגודיות יפה עם השכמות ומבלי להגיע למעלה אל הצוואר או מעבר לצידו הגוף או למטה אל הבטן, כאשר הצורה האידיאלית היא של משולש הפוך.

בימינו השיש הקלאסי נראים רק לעיתים נדירות, לאחר שנדחקו על ידי צורה חדשה, השיש החדשים (NEW TYPE MOSAICS). אלה פותחו לראשונה באיטליה סביב אמצע שנות ה-60 מגלוסטרים אנגליים בעלי ניצוי באף לא רגיל אשר הפגינו מה שנראה ללא ספק כצורה הדימורפית של קנרי הבר וכלל משפחת הסרין (Serinus) בפיזור הליפוכרום הצהוב.

בתערוכת Reggio Emilia בשנת 1969 המומחה ליציפורי צבע Mr. Mario Aschri התפעל מציפורים אלה, מאחר שהבין שהן לא רק דוגמה נהדרת לדימורפיזם בקנרים, אלא צורה חדשה ושונה מכל מה שקדם לה. נקבות אלה היו כולן לבנות שלג טהורות ונקודות הצבע האדומות כה נקיות וברורות שניתן היה לחשוב שציירו אותן.

הניצוי של הזכרים היה ורוד חיוור-לבן מופשט עם אזורים לבנים חזקים בחלקים התחתונים, בטן, צדדים תחתונים ואזור הביב. הייתה להם מסכת פנים אדומה זוהרת דומה לחוחית, ומעט ורוד התפשט על גבם, בזמן שהחזה, כתפיים ובסיס הזנב היו דומים לנקבה, אך ורודים עוד יותר בטון, והאדום היה נרחב יותר על החזה.

הסוג החדש ניבדל מהישן בשתי דרכים חשובות. ראשית, הסוג בכללו נעשה בכללו יותר סרינו (Serinus) טיפוסי ופחות קרדוליאן (Carduelis): ליציפורים היה גוף כבד יותר, הראש חזק יותר, הרגליים קצרות יותר, העיניים מעט בצורת שקד, הניצוי ארוך יותר, עבה יותר ומלא יותר. שנית, הדפוס הקדום של הדימורפיזם בסרין הובלט לחזית, והשתלב במראה ו/או החליף את זה של הרד-סיסקין.

ברביבו היום של השיש החדשים, ניתן למצוא את נקודות הצבע בצורה ובכתום, למרות שהאחרון לא נחשב מראה לתצוגה. הפיזור שלהם תחום בדיוק לפי המין וכל נקודת צבע צריכה להיות שלמה, צבועה באינטנסיביות ובנויה בחדות למול שאר הניצוי ללא כל שאריות של שלג, המראה צריך להיות סימטרי לחלוטין בגודל, צורה וגוון גם בליפוכרום וסוגי המלנין העצמי, בלי שום אזורים רציפים או חופפים.

שאר הניצוי צריך להיות נקי מליפוכרום במידת האפשר, אך מכיוון שלזכרים תמיד יותר צבע מאשר לנקבות, נדיר שהגב של זכר בעל דפוס שיש מלא יהיה נקי כמו זה של נקבה. כמעט תמיד יהיו להם יותר נוצות צבועות בשכמות או בצידו הגוף, ותוספת קלה של צבע ליפוכרום בניצוי תהיה נוכחת כמעט תמיד, אשר תיצור מראה כללי של לבן פחות טהור מזה של הנקבות.

מכיוון שהדפוס הדימורפי של הליפוכרום בקנרי הבר, במיוחד בזכרים, בדרך כלל רחב יותר מזה המותר בסטנדרט של קנרי השיש משני המינים, הבעיה הנפוצה ביותר בהם היא ששטחי הצבע גדולים מן הרצוי.

קנרי השיש בלתי צפויים בדפוס התורשה שלהם ובלתי אפשרי לזהות על פי המראה אם קנרית היא נשאית של הפקטור. התורשה כנראה תלויה בצירוף של מספר גנים מכיוון שחלקה רציבי תלוי מין, אך יש בה גם תכונות דומיננטיות.

עקב זאת, גם כאשר מרבית קנרית באיכות תחרותית עם קנר באיכות תחרותית, לא מובטח שאיכות הגוזלים תהיה תחרותית גם כן. יתר על כן, ניתן למצוא זכרים אשר כמות הליפוכרום הנראה בהם קטנה כמעט כמו של הנקבות, כמו גם נקבות בעלות ליפוכרום נראה כמעט כמו של הזכרים, כולל מסכת פנים כמעט מלאה.

בזמן שציפורים אלו חסרות ערך מבחינה תחרותית, הן יכולות להיות ציפורי הרבעה בעלות ערך רב, נקבות בעלות סימון יתר מפיקות בנים בעלי סימון טוב, וזכרים בעלי סימון חסר מפיקים בנות בעלות איכות גבוהה.

קנרי השיש הנקיים או בעלי הליפוכרום הם הפופולאריים ביותר, ובעלי המראה המרשים ביותר מכל צבעי קנרי השיש. ציפורים בעלות איכות תחרותית הן בעלות מראה כללי בהיר וזוהר של צבע לבן-גיר עמום, הנקבות יותר מהזכרים, עם נקודות ברורות של צהוב, כתום או אדום. המקור, הרגליים והטפרים חייבים להיות בצבע קרן ורדרד.

עקבות של מלנין בניצוי, מקור, רגליים, כפות רגליים או ציפורניים הן פגמים, כמו גם עודף של ליפוכרום על הגב, בנוצות התעופה ובזנב.

קנרי שיש בעלי מלנין, או דימורפיים בעלי פיגמנטים (MELANIN MOSAICS או PIGMENTED DIMORPHICS) הם בעלי צבע כללי של גיר בז' עד לבנבן-כספי, שוב עם תוספת עזה של ליפוכרום צהוב, כתום או אדום רק באזורים המוגדרים. הם מראים את הסימנים האופייניים של שחור, חום, אגאט או איזבל בכל צורה קלאסית או מוטציית מלנין חדשה אבל, מכיוון שהנוצה הדימורפית הרבה יותר רחבה ורכה מזו המושלגת, אז הסימנים של צורות פיגמנטציה אלו רחבים ורכים יותר בהתאמה.

בנוסף, לעיתים נדמה כי הם מכילים פחות ליפוכרום אך זה נובע רק עקב מכיוון שחלקו מוסתר על ידי המלנין המכסה אותו. יתר על כן, מכיוון שהליפוכרום מוגבל לנקודות מסוימות וחסר

בשאר הניצוי בגוף, סימוני המלנין שם נראים שונים בצבע מאלה על נקודות הצבע או אלה על הגרסאות העצמיות של אותה תצורת מלנין.

הן בצורות הליפוכרום והמלנין הצבעים האדומים הם העשירים ביותר בניגודיות ומרשימים מאוד, אך הצהובים, למרות לאינם כה בולטים, נוטים להסתיר פגמים ברורים בצבע עקב העידון היחסי.

התוספת של פקטור שנהב (ivory) לנקודות הצבע מחלישה את האינטנסיביות והניגודיות של דפוס השיש עם צבע הבסיס, וציפורים אלה בדרך כלל אינן יכולות להתחרות עם ציפורים ללא פקטור זה.

הכתומים המוגדרים בדרך כלל אינם נחשבים צורות תחרותיות. כמו בכל סוגי השיש בעלי פאקטור אדום, האכלת צבע היא חיונית בכדי שהציפורים יקבלו את הצבע המלא.